

I

Dešimtą valandą lietingo ryto jauna, sveikata trykštanti moteris, apsigaubusi galvą skarele ir įsisupusi į dukslią striukę su gobtuvu, ryžtingai žengė liūties talžoma Pietine Odlio gatve Londono Vest Ende. Jos vardas buvo Lilė ir ją slėgė baisus rūpestis, kartkartėmis peraugdavęs į tikriausią įsiūtį. Prisidengdama akis kumštine pirštine apmauta ranka ji rūščiai dėbčiojo į numerius ant durų, kita ranka stūmė sulankstomą celofanine apsauga apgaubtą vežimėlį, kuriame sėdėjo Semas, jos dvimetis sūnus. Kai kurie namai buvo tokie didingi, kad jų numerių apskritai nė negalėjai pamatyti. Dar kiti, nors ir numeruoti, priklausė ne tai gatvei.

Atsidūrusi ties pretenzingu prieduriu, – numeris netipiškai aiškiai buvo išdažytas ant vienos iš kolonų, – ji atatupsta užsiropštė laipteliais aukštyn, tempdama paskui save vežimėlį, o tada, piktai nužvelgusi gyventojų vardų su atitinkamais skambučio mygtukais prie jų sąrašą, niuktelėjo į patį apatinį.

– Tiesiog spustelėkite duris, mieloji, – pasigirdo švelnus moters balsas iš garsiakalbio.

– Man reikia Proktoro. Ji man aiškiai pasakė: arba Proktoras, arba niekas, – atvirai atkirto Lilė.

– Stiuartas jau eina, mieloji, – pranešė tasai pat raminantis balsas ir netrukus priekinės durys prasivėrė, už jų stovėjo lieknas šeštą dešimtį įpusėjęs akiniuotas vyriškis, kiek palinkęs į kairę, su pailga paukštiška klausiamai pakreipta galva – atrodė truputį netgi komišškai. Šalia jo stypsojo žila apkūni ponis su nerta palaidine.

– Aš Proktoras. Gal jums padėti? – pasiteiravo žvelgdamas į vežimėlį.

– Iš kur man žinot, kad tai tikrai jūs? – paklausė Lilė.

– Nes jūsų garbioji motušė praėjusį vakarą paskambino man privačiu numeriu ir primygtinai prašė, kad čia būčiau.

– Ji liepė kalbėtis tik akis į akį, – nenurimo Lilė, niūriai dėbtelėjusi į apkūniąją ponį.

– Merė prižiūri namus. Be to, prireikus, ji visada su džiaugsmu padeda atlikti ir bet kokią kitą darbą, – pasakė Proktoras.

Apkūnioji ponis žengtelėjo į priekį, bet Lilė parodė, kad pagalbos jai nereikia, ir netrukus Proktoras uždarė paskui Lilę duris. Vestibiulio tyloje ji kiek atvyniojo celofaninį vežimėlio uždangalą – pasimatė įmigusio berniuko viršugalvis. Jo plaukučiai buvo juodi ir garbanoti, sulipę nuo prakaito.

– Visą naktį niekaip neužmigo, o traukinys dar ir apsisėmė, – pasakė Lilė glausdama delną vaikui prie kaktos.

– Temperatūros yra? – užjaučiamai paklausė Merė.

Įstūmusi vežimėlį po laiptais, kur tamsiausia, Lilė pasirausė jo apačioj esančiame krepšyje ir ištraukė didžiulį baltą

voką be jokių užrašų, tada atsistojo priešais Proktorą. Savo santūria šypsenele jis priminė jai pagyvenusį kunigą, pas kurį ji turėdavo eiti išpažinties, kai mokėsi internatinėje mokykloje. Anuomet jai nepatiko nei toji mokykla, nei tas kunigas, o dabar ne ką palankiau žvelgė ir į Proktorą.

– Man liepta pabūti čia ir palaukti, kol perskaitysit, – informavo.

– Žinoma, puiku, – maloniai sutiko Proktoras suktaipoksodamas pro akinius. – Vis dėlto gal galėčiau pasakyti, kad man iš tiesų labai labai gaila?

Net jei jo balse ir būtų atsispindėjęs nuoširdus rūpestis, Lilei tai būtų nė motais.

– Jei norėsit ką atsakyti, atsakymą jai turėčiau perduoti *orališkai*, – tarė ji, atkartodama medicininį žargoną, su kuriuo pastaruoju metu buvo susidūrusi. – Jokių skambučių, raštelių ar elektroninių laiškų. Nei iš Tarnybos, nei iš nieko kito. Ne išimtis ir jūs.

– Na, dėl to irgi labai liūdna, – kurį laiką niūriai pamąstęs pastebėjo Proktoras, kur kas nuoširdžiau, nei Lilė būtų norėjusi pripažinti, ir tik tada dėmesį nukreipė į rankoje laikomą voką – kaulėtais pirštais tiriamaipabarbeno į jį.

– Nemenkas opusas, reikia pasakyt. Kiek ten puslapių, kaip manot?

– Nežinau.

– Laiškinio popieriaus bloknoto lapai? – paklausė darskart pabarbenęs. – Ne. Tokio formato laiškinio popieriaus bloknotų namie *niekas* nelaiko. Vadinasi, įprastas spausdintinis popierius?

– Nežiūrėjau, kas viduj. Jau sakiau.

– Kurgi ne. Na, – tarė nutaisęs komišką šypsėnėlę, kuri Lilę kaipmat nuginklavo, – tuomet – prie darbo. Panašu, kad į skaitymą pasinersiu ilgam. Jums leidus, pasišalinu.

Lilė ir Merė sėdėjo viena priešais kitą gremėzdiškuose languotuose krėsluose su mediniais ranktūriais negausiai apstatytoje svetainėje kitapus vestibulio. Ant apibraižyto stiklinio stalėlio tarp jų stovėjo alavinis padėklas su kavos termosu ir šokoladiniais trupininiais pyragaičiais. Lilė atsisakė ir vieno, ir kito.

– Tai kaip ji *laikosi*, mieloji? – paklausė Merė.

– Maždaug taip, kaip ir būtų galima tikėtis. Na, kai miršti. Ačiū, kad paklausėt.

– Hm, žinoma, *visa tai* siaubinga. Šitai visuomet baisu. Bet dvasiškai – kaip ji?

– Varžteliai neišklibo, jei to klausiat. Morfijaus nesileidžia, tai prieštarautų jos įsitikinimams. Kai turi nuotaikos, nulipa žemyn pavakarieniauti.

– Viliuosi, vis dar mėgsta skaniai pavalgyt?

Ilgiau to nebepakeldama, Lilė išėjo į vestibulį ir, kol pasirodė Proktoras, užsiėmė Semu. Proktoro kabinetas buvo mažesnis už svetainę ir tamsesnis, su itin tankiomis neplautomis tinklinėmis užuolaidomis. Stengdamasis išlaikyti pagarbų atstumą Proktoras įsitaisė šalia radiatoriaus prie tolimosios sienos. Lilei jo veido išraiška nepatiko. Iš serijos: esat Ipsvičo ligininės onkologas, ir tai, ką ketinate pasakyti, skirta tik artimiesiems. Žadat man pasakyti, kad ji miršta, bet aš tai ir taip žinau, tad kas dar?

– Taigi, suprantama, žinote, ką jūsų motina rašo tame laiške, – kategoriškai išdrožė Proktoras, iš balso primindamas

jau nebe tą kunigą, kuriam ji nieko neišpažintų, o kažin ką realesnio. Pastebėjęs, kad Lilė tuoj šoks prieštarauti, iškart pridūrė: – Jei ir ne žodis žodin, tai bent pačią esmę.

– Jau sakiau, – šiurkščiai atkirto Lilė. – Nežinau nei esmės, nei nieko kita. Mama man nieko nepasakė, o aš ir neklausinėjau.

Tokį žaidimą mes žaisdavome mokyklos bendrabutyje: kiek ilgai pajėgsi neatitraukti akių nuo merginos nesumirkšėjęs ir neparaudonavęs?

– Gerai, Lile, pažvelkim į tai kitu kampu, – pasiūlė Proktoras taip puikiai tvardydamasis, kad net darėsi pikta. – Jūs nežinote, apie ką šis laiškas. Nežinote, kas jame rašoma. Tačiau vienam ar kitam bičiuliui prasitarėte, kad išlekiat į Londoną jo įteikti. Tad kam prasitarėt? Nes mums tai iš tiesų būtina žinoti.

– *Niekam* apie tai neprasitariau nė vienu *sukruštu* žodeliu, – pareiškė Lilė pasverdama kiekvieną ištariamą garsą, drąsiai žvelgdama į tą visiškai neišraiškingą veidą kitame patalpos gale. – Mama liepė niekam nesakyti, niekam ir nesakiau.

– Lile.

– Ką?

– Apie jūsų asmenines gyvenimo aplinkybes žinau labai mažai. Tačiau tai, ką vis dėlto žinau, man sufleruoja, jog veikiausiai turite partnerį, kad ir koks jo statusas būtų. Tad ką pasakėte *jam*? Arba, jei tai *ji*, – jai? Juk negalit esant tokiai padėčiai šeimoje tiesiog pradingti iš namų ištisai dienos be jokio paaiškinimo? Būtų visai žmogiška, jei lyg tarp kitko savo vaikinui, merginai, tiesiog šiaip kokiai draugužei – arba kad

ir atsitiktinai sutiktam pažįstamam – būtumėte leptelėjusi: „Tik pamanyk! Varau į Londoną kai kam asmeniškai įteikti visiškai slaptą savo mamos laišką!“

Po šių žodžių jai užkaito kraujas.

– Ir tai jūs man aiškinat, kas yra *žmogiška*? *Mums*? Aiškinat, kaip tarpusavy kalbėtis? Ar su *atsitiktiniais pažįstamais*? O *žmogiška* yra tai, kad mama manęs prašė, kad niekam nieko nesakyčiau, todėl niekam nieko ir nesakiau. Be to, mane juk supažindino su tam tikrais faktais, ar ne? Jūsų pačių štvė. Pamenat? Esu įtraukta. Prieš trejus metus jie pridėjo man prie galvos pistoletą ir pareiškė, kad esu jau pakankamai suaugusi, kad gebėčiau išlaikyt paslaptį. Maža to, partnerio aš neturiu. O ir pulko draugužių mergužėlių, su kuriomis virčiau savo sultyse, taip pat neturiu.

Vėl žaidimas, kuris jų išspoksos ilgiau.

– Juolab nieko nesakiau ir tėvui, jei to ketinote klausti, – pridūrė dabar jau veikiau išpažinčiai derama intonacija.

– Ar tai jūsų motina nusprendė, kad jam nesakytumėt? – pasiteiravo Proktoras dar griežtesniu balsu.

– Ji nenurodė, kad jam ką nors sakyčiau, tai aš nieko ir nesakiau. Tokie jau mes. Taip pas mus šeimoj priimta. Nepuolam vienas kitam atvirauti. Ko gero, jūsų namuose elgiamasi taip pat.

– Tada malonėkite man pasakyti, – tęsė Proktoras, nesielsdamas į komentarus apie tai, kaip elgiamasi ar nesielgiama jo namuose, – na, grynai dėl įdomumo. Kokią menamą šiandieninės savo kelionės į Londoną *priežastį* pateikėt aplinkiniams?

– Turit omeny, kokią priedangą?

Liesas veidas kitame kambario gale pastebimai pagyvėjo.

– Na, taip, manau, norėčiau tai išgirsti, – patvirtino Proktoras, nuduodamas, kad sąvoką „priedanga“ jis girdi kone pirmąkart gyvenime ir ši jam net pakėlė nuotaiką.

– Ieškau vaikų darželio savo rajone. Geriausiai tiktų kur nors netoli mano irštvos Blumsberio gatvėj. Ketinu įtraukti Semą į sąrašą, kad pradėtų lankyti, kai jam sukaks treji.

– Puiku. O ar iš *tikrųjų* tai padarysit? *Tikrai* ieškosit darželio? Na, su Semu? Bendrausit su personalu ir taip toliau? Užregistruosit jį? – leidosi klausinėti Proktoras, šįkart prisimdamas tikro rūpestingo dėdulės vaidmenį, ir gana įtikinamai.

– Tai priklausys nuo to, kaip Semas bus nusiteikęs, kai iš čia išeisim.

– Ką gi, prašyčiau šį reikalą išties atlikti, būkite maloni, – paragino Proktoras. – Tai gerokai viską palengvins, kai grįšite.

– *Palengvins?* Ką *palengvins?* – vėl šoko piestu ji. – Norite pasakyti, taip bus lengviau *meluoti?*

– Noriu pasakyti, kad taip bus lengviau *nemeluoti*, – pataisė ją Proktoras nuoširdžiai. – Jei sakėte, kad su Semu keitate apsilankyti darželyje ir jame apsilankote, o tada traukiate namo ir *papasakojate*, kad buvot darželyje, tai kurgi čia melas?

Šią neįtikinamą akimirką jai dingtelėjo, kad jis tikrai nejuokauja.

– Šiaip ar taip, pagrindinis klausimas lieka, – tarė Proktoras grįždamas prie reikalo. – Kokį atsakymą turėčiau jūsų paprašyti perduoti savo neeilinės drąsos mamai? Nes ji jo nusipelnė. Ir privalo jį gauti.

Jis trumpam nutilo, tarsi tikėtusi iš jos šiokios tokios pagalbos. Vis dėlto jos nesulaukęs, tęsė toliau.

– Kaip jau ir minėjote, galiu jį pateikti tik žodžiu. Ir tik jūs vienintelė galėsite jį žinoti ir perduoti. Lile, man iš tiesų labai gaila. Galiu pradėti?

Nieko nelaukdamas ir pradėjo:

– Mūsų atsakymas – viskam betarpiškas „taip“. Vadinasi, iš viso trys „taip“. Į jos žinią mes žvelgiame labai rimtai. Į jos rūpesčius atsižvelgsime ir imsime reikiamų veiksmų. Visas jos iškeltas sąlygas įvykdysime visa apimtimi. Ar pajėgsite visa tai prisiminti?

– Jei tik tiek, tai pajėgsiu.

– Ir, žinoma, nuoširdžiai *ačiū* jai už drąsą ir ištikimybę. Ir jums taip pat, Lile. Darkart. Labai užjaučiu.

– O tėčiui? Ką *jam* turėčiau pasakyti? – ryžtingai paklausė Lilė.

Ir vėl toji veikiau komiška šypsena lyg išsižiebusi pavojaus lemputė.

– Hm, *taip*. Na, galite *jam* papasakoti viską apie darželį, kuriame ketinate netrukus apsilankyti, ar ne? Šiaip ar taip, juk į Londoną šiandien važiavote būtent dėl to.

* * *

Tykstant į ją nuo šaligatvio atsimušantiems lietaus lašams Lilė nukulniavo iki pat Maunto gatvės, kur pamojusi taksistui paprašė nuvežti į Liverpulio gatvės stotį. Gal ji tikrai ketino apsilankyti darželyje? Jau ir pati nebežinojo. Gal ir prastarė apie tai artimiesiems praėjusį vakarą, nors vargu, mat

tuo metu buvo apsisprendusi daugiau niekada dėl nieko prieš nieką nesiteisinti. O gal ši mintis ir suvis jai šovė į galvą tikrai tada, kai Proktoras ėmė ją speisti į kampa. Buvo visiškai tikra dėl vieno: į jokią sumautą darželį ji nevažiuos, kad ir kaip to norėtųsi Proktorui.